

KFS

YTTRANDE

2016-08-19

Arbetsmarknadsdepartementet
a.registrator@regeringskansliet.se

Dnr: A2016/01307/I

Ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga

Kommunala Företagens Samorganisation, KFS, är inte inbjuden att avge remissyttrande över Regeringskansliets promemoria Ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga, men önskar ändå framföra följande:

- KFS är i princip positiv till ett schabloniserat ersättningssystem, men avstyrker det nuvarande förslaget då ersättningsnivån är för låg. Beräkningarna av schablonerna bör ses över och utgöras av aktuell kostnadsnivå.
- KFS förordar att koppla begränsningen av placering till län/region, inte till kommun och att detta endast ska gälla för nya placeringar.
- KFS avstyrker förslaget till ikraftträdandetidpunkt. Denna tidpunkt bör senareläggas för att ge rimliga möjligheter för kommuner och driftsorganisationer till ett bra omställningsarbete.

KFS utgångspunkter för yttrandet:

Angående sänkt schablonersättning per dygn för mottagandet av ensamkommande barn.

Förslaget innebär en schablonersättning om 1 350 kronor per dygn för unga under 18 år. Detta skall jämföras med att kommunerna idag får en ersättning om 1900 kr per dygn för unga fram till dess att de fyllt 21 år. Vidare skall noteras att kommunens möjlighet till ersättning för ej belagda platser försvinner eftersom förslaget innebär att överenskommelser mellan Migrationsverket och kommuner om platser inte kommer att kunna ingås. I praktiken innebär detta att ersättningen för ej belagda platser i kommunens boenden sänks från 1600 kr till 0 kr. Vår bedömning är att förslaget om sänkning av ersättningsnivåerna enligt ovan inte är rimliga då ersättningen är avsevärt lägre än de faktiska kostnaderna för mottagande och boende. Ett genomförande av förslaget riskerar att negativt påverka kvalitén och säkerheten i de verksamheter som har i uppdrag att tillse

att de unga ges lämpligt stöd och möjlighet att integreras i samhället.

Ingen uppräknings sedan 2006

Nivån på schablonersättningarna för mottagande av ensamkommande har varit oförändrad sedan systemet infördes 2006. Sedan dess har kostnaderna för att driva verksamhet för målgruppen ökat kraftigt. Exempelvis har lönerna, vilka utgör 70 % - 75 % av de totala kostnaderna, ökat med drygt 25 % under perioden. Personalkostnaderna har även ökat som en följd av förändrade arbetstidslagar. Dessutom har olika myndigheter av arbetsmiljö- och säkerhetsskäl rekommenderat högre bemanning, exempelvis dubbelbemanning under nattetid. Till detta skall läggas en kraftig ökning av kostnader för lokaler. Sammantaget har detta inneburit att förutsättningarna för att driva boenden med ekonomi i balans har försämrats successivt. Under de första åren gjorde ersättningsnivån det möjligt att driva förhållandevis mindre boenden med ca 10-12 platser. Därmed fanns möjlighet att skapa en trygg och god boendemiljö med god kvalitet. När kostnaderna ökat successivt samtidigt som ersättningsnivån varit oförändrad har det varit nödvändigt att öka antalet platser i boendena och därmed också minska den relativa bemanningen. I sammanhanget skall nämnas att schablonersättningen utöver driften av boendet även skall täcka andra kostnader i kommunerna som är relaterade till mottagandet av unga ensamkommande. I praktiken har ersättningen för själva boendeplatserna således varit lägre än schablonen.

Det är väl känt att boenden för flyktingungdomar av olika skäl anses vara verksamheter som är förknippade med höga risker, dels pga. yttre hot men också pga. av den problematik som kan finnas hos en del av de unga inom målgruppen. Att under dessa omständigheter sänka ersättningsnivåerna, vilket i praktiken innebär att boendena måste inrymma fler platser med avsevärt lägre personaltäthet, är inte förenligt med kraven på hög säkerhet och god kvalitet.

Barnets bästa

I promemorian nämns under punkten 1.3 vikten av att behålla barnperspektivet; *"Barn utan vårdnadshavare har många gånger behov av stora insatser från samhället för att de ska kunna växa upp under förutsättningar som i så stor utsträckning som möjligt motsvarar de förutsättningar som barn som bor med sina föräldrar eller andra vårdnadshavare har. En viktig utgångspunkt för förändringar i ersättningsystemet för ensamkommande barn är att inte försämra förutsättningarna för att barn ska få ett bra omhändertagande."*

Vår bedömning är att ett genomförande av förslaget om lägre schablonersättning för ensamkommande barn inte lever upp till dessa föresatser utan istället innebär kraftigt försämrade förutsättningar för ett bra omhändertagande. Det är inte ovanligt att kriser kommer periodvis för berörd ungdom utifrån traumatiska upplevelser. Det är därför viktigt för att upprätthålla god kvalitet och kontinuitet att det ges goda ekonomiska förutsättningar för boende under en längre tid, särskilt mot bakgrund av att vi ännu inte har sett alla de eventuella effekter som kan komma utifrån den stora migration till Sverige som ägde rum under hösten 2015.

För att kunna hålla en god kvalitet i boendena och kunna erbjuda de unga ensamkommande flyktingarna förutsättningar att integreras i det svenska samhället på ett positivt sätt, bör den nuvarande nivån på schablonersättning om 1900 kronor behållas. Ersättningsnivån bör gälla oavsett vilken boendeform den unge placeras i. Eftersom ersättningen för ej belagda platser enligt förslaget skall försvinna innebär detta i sig betydande besparingar för staten och ett större ekonomiskt risktagande för kommunerna och för dem som driver boendeverksamheter.

Angående grunderna för beräkning av schablon för unga under 18 år

Förslaget om en ny generell schablon bygger på att placeringar av barn skall styras över från dyra boendeformer (HVB) till billigare. En av utgångspunkterna i förslaget är att HVB-placeringar ofta sker slentrianmässigt och att kommunerna med dagens ersättningssystem inte har incitament att göra placeringar som svarar bättre mot behoven i målgruppen.

Utifrån vår erfarenhet av målgruppen har en stor andel av ungdomarna behov som bäst tillgodoses i HVB-verksamheter. Placeras dessa ungdomar i andra boendeformer med liten tillgång till professionellt stöd, t ex i traditionella familjehem, ökar risken för sammanbrott vilket i sin tur medför ökade samhällskostnader, samt bristande kontinuitet och tillit för individen.

Under punkt 3.4 i promemorian anges att *"gruppen 16–17-åringar är stor och en betydande andel av dem kommer sannolikt att placeras i stödboende"*. I förslaget har man räknat med att 30-34 % av 16-17 åringarna skall bo i stödboenden. Detta är inte ett realistiskt antagande. Som en kontrast till sin egen beräkning anger man samtidigt, under samma punkt; *"Barn i åldern 16–17 år ska endast kunna placeras i stödboende om det finns särskilda skäl. Socialnämnden ska i varje enskilt fall bedöma om det kan finnas särskilda skäl. Särskilda skäl kan vara att barnet bedöms vara moget och förberett för att på ett bra sätt klara av att bo och leva i ett eget boende, att barnet anses moget i övrigt och att barnet själv har uttryckt en önskan att bo i ett eget boende."*

Med utgångspunkt från detta samt vår egen erfarenhet av arbete med målgruppen gör vi bedömningen att det endast är i undantagsfall som ensamkommande flyktingbarn i åldern 16-17 år kan vara aktuella för placering i stödboende. Ett fåtal inom målgruppen har i denna ålder en så hög grad av självständighet att de kan förväntas klara en boendeform utan kontinuerlig tillsyn, vägledning och stöd från vuxna. Om barnen dessutom skall bo i ett gemensamt boende, vilket är tanken med stödboendeformen, utan bemanning dygnet runt, är risken stor att de kan hamna i utsatta och farliga situationer och att de riskerar att utveckla problematik utan att detta upptäcks i tid.

Basår

Förslaget använder 2014 års kostnadsnivåer som basår för de föreslagna nivåerna. Detta är en orealistisk utgångspunkt av flera skäl. Dels för att den stora ökningen av ensamkommande på ett varaktigt sätt har rubbat balansen mellan utbud och efterfrågan, dels för att den aktuella kostnadsnivån för de aktuella verksamheterna signifikant överstiger de föreslagna nivåerna. Ett exempel från familjehem (för inrikes och utrikes födda barn och ungdomar) visar på detta. Stockholms län har en genomsnittlig dygnsersättning om 1 258 kr. Underlaget till förslag om nytt ersättningssystem ger 997 kr. Det innebär en differens om 261 kr (>25%). Till detta kan läggas att många verksamheter redan med dagens nivåer är underfinansierade bland annat genom ökade hyror per kvadratmeter och ökade lönekostnader.

Vår uppfattning är således att beräkningen av ny schablon bygger på grunder som innebär att ersättningen lagts på en nivå som är avsevärt lägre än de faktiska kostnaderna. Om förslaget genomförs kan det dessutom leda till att kommunerna uppmuntras till att placera minderåriga i boendeformer där barn riskerar att fara illa.

Angående schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18–20 år med uppehållstillstånd (punkt 3.6).

Förslaget innebär att ersättningen sänks till 750 kronor per dygn för ensamkommande unga som har fyllt 18 men inte 21 år och har uppehållstillstånd.

Bedömningen är att denna ersättning är alltför låg för att kunna täcka de faktiska kostnaderna, vilket enligt vår uppfattning motsvarar kostnaderna för en stödboendeverksamhet

Begränsning av anvisningskommunernas möjlighet att placera anvisade barn i annan kommun

I promemorian nämns under punkten 3.7 ”Inom Regeringskansliet bereds förslag som avser att begränsa möjligheten för en anvisningskommun att placera barn i andra kommuner.”

Vår bedömning är att i grunden är det positivt att begränsa möjligheten att placera nytillkommande anvisade barn i andra kommuner.

För befintliga anvisningar och placeringar är det närmast omöjligt att ens överblicka konsekvenserna av det tillkommande kravet varvid det kan bedömas som omöjligt att genomföra i praktiken. Det är också mycket tveksamt om hemtagning till anvisningskommunen av redan placerade ungdomar är förenligt med barnets bästa.

För invånarna och kommunerna i befolkningstäta stadsregioner är kommungränserna av mindre betydelse. Verksamhet för ensamkommande är ett exempel på en regional marknad där det utifrån individens bästa och effektivitet inte är eftersträvansvärt att begränsa den interkommunala rörligheten inom länet.

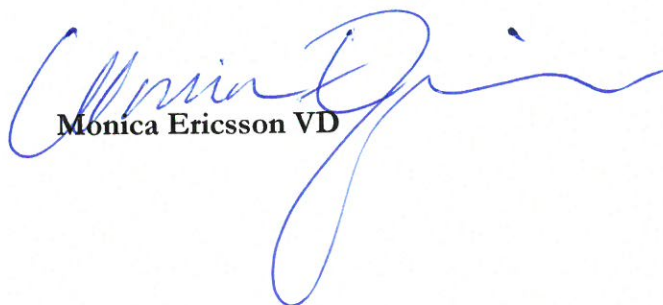
Vår uppfattning är således att vi förordar att koppla begränsningen av placering till län/region samt att det bara ska gälla för nya placeringar.

Ikraftträdande

Enligt förslaget skall det nya ersättningssystemet träda i kraft den 1 januari 2017.

I den mån det blir fråga om betydande förändringar av regelverk och nivå på schabloner måste kommuner och driftorganisationer ges mer tid för att kunna säga upp och ingå nya avtal samt ställa om verksamheten. Detta är nödvändigt inte minst för att säkerställa att alla de unga som redan idag är placerade i olika boendeformer i kommunerna får stöd, insatser och boenden som är anpassade till den enskildes behov och förutsättningar.

Ett införande av ett nytt ersättningssystem 1 januari 2019 skulle ge realistiska förutsättningar för en anpassning till ett nytt regelverk. Alternativt kunde införandet ske stegvis under 2018.

Monica Ericsson VD